

Life Taiga – ett projekt med fokus på naturvårdsbränning i habitat 9010

LIFE13NAT/SE/000065

**AFTER-LIFE plan
30/11 2020**

Innehåll

1. Kort historik om landskapet	3
1.1 Brand har format skogarna under lång tid	3
1.2 Inspiration från Nordamerika ger elden en ny plats	3
1.3 Brandekologi	3
1.4 Bakgrund Taiga projektet	3
2 Taiga projektet	6
2.1 Kort historik om Taiga	8
2.2 Aktuell status	9
2.3 Problem som återstår samt projektets fortlevnad	9
2.4 Effekter på utvalda arter och artgrupper	14
2.4 SWOT-analys	16
3.1 Informationsmaterial	16
3.2 Anordningar för besökare	17
3.3 Underhåll av demonstrationsytor och stigar	18
3.4 Uppföljning och utvärdering	18
3.5 Fortlevnad internationellt nätverk	18

1. Kort historik kring landskapet och brand

1.1 Brand har format skogarna under lång tid

Idag har branden i skogslandskapet en ytterst liten omfattning jämfört med tiden fram till mitten av 1800-talet. Fram till mitten av 1800-talet så brann cirka 1 % av skogsarealen i Sverige årligen. När sedan skogen började få ekonomiskt värde för skogsindustrin och moderna tekniker för släckning av skogsbränder började växa fram så minskade denna siffra ner till 0,016 % av skogsarealen per år i Sverige. En mycket snabb och storskalig ekologisk förändring av vårt skogslandskap som gett många brandberoende arter drastiskt förändrade förutsättningar.

1.2 Inspiration från Nordamerika ger elden en ny plats

Betydelsen av elden i skogen för dess struktur och biologiska mångfald gick gradvis upp för svenskt skogsbruk och svensk naturvård genom inspiration från USA. År 1990 genomförde Stora-Enso landets första naturvårdsbränning i Hälsingland. Den första naturvårdsbränningen i ett naturreservat genomfördes 1993 i Jämtgaveln i Västernorrland län.

1.3 Brandekologi

Öppna glesa glest bevuxna sandmarker, flerskiktade tallskogar och lövskogar uppkomna efter brand är samtliga mycket ovanliga biotoper som är beroende av brand. Vid brand minskar humuslagrets tjocklek tydligt och bar mineraljord kan skapas, vilket ger en tydlig effekt på sammansättningen av marksvampar. Blottad mineraljord har också en positiv effekt för olika kärlväxter, steklar samt sandödlor. Tallen överlever branden bättre än många andra trädslag genom sin upphissade korna, tjocka bark och djupa rötter och gynnas tydligt gentemot granen efter brand.

1.4 Bakgrund till projekt Life-Taiga

Under många år i början av 2000-talet pågick en diskussion inom naturvården i Sverige om behovet av att kunna skala upp användandet av naturvårdsbränning som skötselmetod i skyddade områden. Innan projektet startade så utfördes cirka 100 ha bränning per år i snitt i naturreservat eller andra skyddade områden via länsstyrelser.

I och med Life-Taigas intåg så visades att det var möjligt att bränna minst 400–500 ha i snitt per år. Till och med en enda bränning om närmare 500 ha via tändning med helikopter kom att genomföras inom projektet.

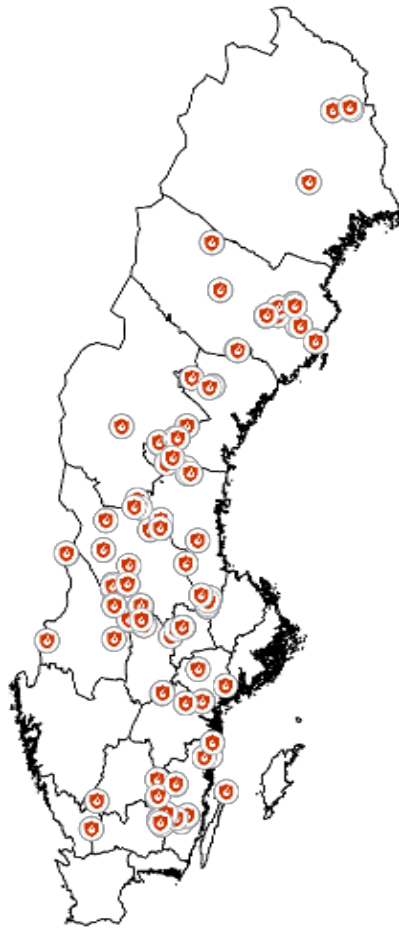

Bild 1. Tändning och övervakning av naturvårdsbränning i Västmanland.

Figur 1. Översikt över de 14 stycken deltagande länen i projektet.

Figur 2. Översikt över ytor där naturvårdsbränning utförts (vissa ytor överlappar).

2 Taiga projektet

För att förhindra förlusten av biologisk mångfald har många naturreservat tillkommit. Dessa representeras av de Natura 2000-områden som ingår i projektet. Åtgärderna i projektet syftar till att bevara de biologiskt värdefulla miljöerna som har sitt ursprung i barrskogsbältet som historiskt formats och präglats av brand.

Projektet Life-Taiga, startade 2015 och har sedan dess utfört restaurerande åtgärder i 76 stycken Natura 2000-områden.

Syftet med Taiga-projektet har varit att minimera hot mot arter och livsmiljöer. De fem fokuspunkterna har varit:

- 1) Att omvandla en betydande del habitat inom västlig taiga (9010) från ogynnsam bevarandestatus till gynnsam bevarandestatus.
- 2) Att utveckla metoder för naturvårdsbränning samt att uppmuntra och utbilda olika intressenter att genomföra naturvårdsbränningar, främst då entreprenörer.
- 3) Att skapa dialog kring naturvårdsbränning på en större skala samt ta fram kvalitativt och pedagogiskt informationsmaterial kring naturvårdsbränning till allmänheten.
- 4) Att skapa och utveckla samarbete med Finland kring gällande skötsel av habitatet västlig taiga (9010).
- 5) Öka medvetenheten och kunskapen hos besökare i områdena genom förbättrad och riktad information.

2.1 Kort historik om Taiga

Under det första året, 2015, låg fokus på att upprätta en plattform för den nybildade projektgruppen samtidigt som åtgärder planerades och många av de praktiska åtgärderna gick igång. I projektgruppen finns representanter från de 14 olika länsstyrelserna och en av de första utmaningarna det här året var att få ihop ett fungerande arbetssätt för alla inblandande. Detta eftersom vi jobbat på nationell nivå med partners med olika erfarenheter både av Life och naturvårdsbränning. Efter att detta löste sig har projektet gått nästan felfritt och de åtgärder som utförts har haft en enorm inverkan på naturvårdsarbetet i området. Utöver detta låg även stort fokus på att komma i kontakt med markägare, starta upp hemsidan, skapa en styrgrupp samt hålla ett introduktionsseminarium. Efter denna inledande fas började de mer konkreta naturvårdsåtgärderna att genomföras. År 2019 gick Naturvårdsverket in som partner i projektet efter att tidigare enbart varit medfinansier.

Det har funnits en rad olika naturvårdsåtgärder (C-åtgärder) som genomförts i projektet:

- C1 - Naturvårdsbränning, detta har utförts i 76 Natura 2000-områden på en sammanlagd yta av 2550 hektar.
- C2 – Stängsling för att gynna löv efter bränning, detta har utförts på totalt 11 områden med en sammanlagd längd av 12 800 meter.
- C3 – Skapande av öppna sandtor, detta har utförts på totalt 4,1 hektar.
- C4 – Åtgärder för att gynna nipsippa (*Pulsatilla patens*), detta har utförts på en plats och via bränning och grävning har cirka 700 kvadratmeter nytt habitat för arten skapats.

Bild 2. Övervakning och datainsamling under pågående bränning.

Förutom de konkreta bevarandeåtgärderna har det också varit fokus på att informera allmänheten om vad projektet handlar om samt öka deras kunskap om naturvård och skyddade områden (D-åtgärder):

- E9 - anordningar för besökare. Ökad tillgänglighet för besökare genom byggandet av 21 km vandringsleder, 4,9 kilometer spänger samt en besöksanläggning anpassad för rörelsehindrade.
- E10 - Informationsmaterial. Ett utemuseum och två utställningar till naturum om naturvårdsbränning är ett stort och påtagligt tillskott för information, Med hjälp av produktion av femton olika foldrar, ett stort antal skyltar, anslagstavlor, hemsida, en längre film, lekmanmarapport och två olika rullplanscher har projektet strävat efter att öka medvetenheten och intresset hos allmänheten för naturvård.
- E6 - Övriga informationsinsatser. För att ytterligare öka intresset för naturen har det också genomförts över 85 stycken exkursioner och informationsmöten, ett uppstarts- och slutseminarium. Två större seminarier kring vildbränder och naturvårdsbränning, ett större seminarium kring renbete har genomförts.

Bild 3. WWF besöker och dokumenterar bränning i Färnebofjärden 2020.

2.2 Aktuell status 2020 är det sista året där storskaliga praktiska åtgärder utförts i projektet.

Sedan projektstarten har mer än 2500 hektar i Natura 2000-områden dragit nytta av de olika åtgärderna som genomförts och inventeringar pekar redan nu på att det har gett tydligt positiva effekter i de områden där åtgärder utförts i projektet.

Den övergripande bevarandestatusen har kraftigt förbättrats och många av de tidigare mörka och igenvuxna skogarna har omformats till att ha förutsättningar att bli mer diversa och artrika.

Samtidigt har det byggt upp ett nätverk av företagare, entreprenörer med flera som ger god grund för det fortsatta arbetet efter projektet avslutats.

Kunskap och förståelse för värdet av naturvård och områdesskydd har ökat och nått ut till en bredare publik tack vare de många olika informationsaktiviteter som genomförts och det informationsmaterial som tagits fram.

2.3 Problem som återstår samt projektets fortlevnad

I takt med att alla åtgärder är slutförda och ytorna restaurerade går projektet över i en förvaltarfas där ansvaret för att ytorna sköts går över till respektive ansvarig förvaltare i respektive län. I samband med att ansökan skrevs togs detta i beaktande men det finns en del "orosmoln" som kan dyka upp. De redovisas här uppdelade beroende på åtgärdstyp och för några av de nyckelarter som är kopplade till projektet.

Den allmänna opinionen kring naturvårdsbränningar kan också innebära ett problem och ständig kommunikation krävs här, detta främst då kring frågan att bränningarna hotar att döda fågelungar och kräldjur.

Frågan kring utsläpp av koldioxid vid bränningar blir också allt mer aktuell kopplat till klimatfrågan, och även här krävs löpande kommunikation. Flera experter betonar att vid naturvårdsbränning av skog är det främst lättnedbrytbart material som brinner, exempelvis då mossor, lavar, kvistar och grenar samt föna. Alla dessa typer av material har en snabb omsättning via naturlig förruttning och även då avges deras innehåll av koldioxid. Så nettotillskottet av koldioxid via en naturvårdsbränning är relativt litet och naturvårdsnyttan för hotade arter överstiger tydligt dessa utsläpp.

Glädjande nog så blev åtgärden naturvårdsbränning billigare per ytenhet än vad som förutsetts i projektansökan. Detta beror till stor del på att kostnaden för externa entreprenörer blev billigare än väntat under projektets första år, många ville vara med och delta och det gav relativt låga priser för att säkra en plats. Under åren ser vi generellt en smygande uppgång i pris på kopplat till de anbud som inkommit. Så här kan ökade priser väntas i framtiden. En annan sak som sänkte total kostnad för bränningar var den stora bränningen som antändes via helikopter, en total yta om cirka 500 ha brändes vid och samma tillfälle och detta gav tydlig fördelar ekonomiskt jämfört med ett antal mindre bränningar utspridda över tid. Normalt kostar en naturvårdsbränning cirka 15 000 – 25 000 kr per hektar att utföra, detta beroende på storlek och svårighetsgrad. Via helikopterbränning av ovan nämnda yta reducerades denna kostnad i princip tiofalt ned till cirka 2000 kr per hektar. Så detta är en mycket attraktiv metod från ett ekonomiskt perspektiv.

Åtgärd C1, naturvårdsbränning:

Naturvårdsbränning är en skötselmetod som är på tydlig frammarsch i norra Europa, Sverige och Finland har en särskild roll här som inspiratör och bollplank. Naturvårdsbränning i Sverige och Finland i skyddade områden inleddes som tidigare nämnts under första delen av 1990-talet. Då handlade det främst om bränning av några mindre områden per år. I början av 2000-talet fördes dialog mellan naturvårdare i Sverige i Finland och man enades om att bränning av cirka 50 ha i skyddade områden per år och land var det som var möjligt att klara av. Under åren därefter så blev det allt mer tydligt vilken viktig skötselmetod naturvårdsbränning är och tankar på ett större projekt riktat mot just bränning fördes fram. Ur denna diskussion sprang sedan ansökan för projekt Life-Taiga. Resultatet för Taiga gällande denna åtgärd presenteras mer utförligt i tabell 1.

Effekterna av naturvårdsbränning är långvariga och kräver föga underhåll efter utförandet. Minst 25 år efter åtgärden är fortfarande spåren tydliga, och i upp till 100 år går det att se spår av branden i strukturer i den brända skogen. Den huvudsakliga åtgärden efter projektet ligger i att eventuellt ihållande nväxande gran borta samt utföra regelbunden biologisk uppföljning, även skapande av extra död ved via mekanisk skada kan behövas i vissa områden där man ser att det över tid inte fylls på med nyskapad död ved. Den biologiska uppföljningen som behövs faller inom ramen för det nationella programmet utfärdat av Naturvårdsverket och finansierat den vägen.

Givetvis är det önskvärt att det framöver löpande utförs naturvårdsbränningar i det landskap där bränningar inom projektet har utförts, detta då för att kontinuerligt tillföra nytt habitat för arter och om möjligt är det önskvärt att nya bränningar utförs minst vart femte år i det landskap där tidigare bränningar genomförts. Detta kommer att kräva en hel del insatser både vad gäller planering och utförande. Detta ligger dock helt i linje både med långsiktiga strategier och nationella prioriteringar. Ett annat möjligt problem här är att det fortfarande finns ett relativt begränsat antal entreprenörer som kan utföra och bistå vid naturvårdsbränning. Detta riskerar att tydligt begränsa antalet nya naturvårdsbränningar som kan genomföras. Och det faktum att naturvårdsbränning är en mycket väderberoende verksamhet spår ytterligare på utmaningarna med att kunna få ett tillräckligt stort antal nya naturvårdsbränningar utförda.

Finansieringskälla är det anslag för skyddad natur som Länsstyrelsen får från staten. Om anslagen minskar kan det leda till ytterligare hårda prioriteringar på Länsstyrelsen och att nödvändiga åtgärder uteblir.

En intressant notering är att under senare år har skydd av vildbränd skog (skog som brunnit via en vild skogsbrand) blivit vanligare i Sverige, detta stärker skyddet för de värden som uppkommit via projektets naturvårdsbränningar. Detta är en positiv faktor som skapar ökat livsutrymme för de arter projektet velat gynna och kan delvis väga upp för risken att inte nog många nya naturvårdsbränningar kan genomföras.

Bränning av mindre ytor, så kallad fläckbränning är ett intressant alternativ som vuxit fram under projektet, här kan man detaljstyra och utföra små bränningar mot specifika objekt exempelvis då mosippa. På andra änden av skalan har vi antändning via helikopter vilket provats inom projektet vid två tillfällen. Via denna metod är det möjligt att bränna uppåt 500 ha på en enda dag. Detta ger mycket kostnadseffektiva bränningar.

Bild 4. Entreprenör som släcker efter bränning.

Tabell 1.

Sammanställning av naturvårdsbränningar i Life Taiga 2015-2020

Län	Bränt 2015	Bränt 2016	Bränt 2017	Bränt 2018	Bränt 2019	Bränt 2020	Total siffra 2015-2020	Ansökan	Amendment
AC län	31,5	35,6	35,4	94,3	11,7	47,9	256,4	386	381,8
BD län			13,88	41,2	28,6	54,9	138,58	91	121,9
D län	12	13,4			3,7		29,1	48	42,6
E län		12,6	32,4	23,5			68,5	51	87,6
F län	24	23,8			20,3	10,1	78,2	94	87,2
G län	3,6	56	42,4	35,6		43,4	181	91	181
H län	17,6	78,8		0,7	14,9		112	120	143,5
S län	78,5		12,2		68,6	21,3	180,6	130	156,3
T län	62,6	36,3		11,6	40	9,9	160,4	73	110
U län		20,3	24	13	34,7		92	136	120,5
W län	6,6	3,2	40,8	42,6	41,6	91	225,8	182	201,5
X län	13,9	27,6	39,8	182,8		451	715,1	156	280,2
Y län	52,2	41,8	10,8	59,2		117,2	281,2	311	291,9
Z län	5,7	8,6		13,3			27,6	74	85,2
SUMMA (ha):	308,2	358	251,7	517,8	264,1	846,7	2546,5	1943	2291,6

Åtgärd C2, stängsling:

Stängsling efter bränning är en åtgärd som utförts för att gynna tillväxt av lövträd genom att förhindra bete från främst älg och rådjur. Detta är en relativt dyr åtgärd per ha och kräver även en hel del löpande tillsyn samt eventuella reparationer efter uppförandet. Livslängden bedöms ligga på cirka 20–25 år och sedan måste eventuellt nytt stängsel uppföras. Även om inte ett nytt stängsel behöver byggas då så utgör ändå rivningen av själva stängslet en kostnad. Även här måste dessa medel hämtas via den löpande budgeten för skötsel av naturreservat.

Åtgärd C3, skapande av bar sand:

En åtgärd som gjorts för att gynna en lång rad sandlevande arter, främst då insekter, svamp och växter. Totalt har drygt 4 ha bar sand skapats via grävning hos en projektdeltagare, Länsstyrelsen Dalarna. Här kan en del kompletterande arbete behöva utföras löpande för att hålla den framgrävda sanden i rätt kvalitet och i tillräcklig mängd. En smygande igenväxning kan förväntas ske inom 5–10 år efter att den ursprungliga grävningen i projektet har skett.

Åtgärd C4, gynnande av nipsippa:

Denna åtgärd har utförts på cirka 700 kvadratmeter av en projektdeltagare, Länsstyrelsen Västernorrland. Förutom Gotland så är Krången nära Ramsele den enda kända växtplatsen för denna art i Sverige. Aktiviteten här har bestått i att avverka granar och lövträd för att skapa en öppen yta med påföljande naturvårdsbränning för att minska humuslagrets tjocklek. Även visst arbete via grävmaskin utfördes för att skapa mer bar sand.

Denna åtgärd kommer att kräva årliga inventeringar för att följa utvecklingen av populationen samt mindre åtgärder till och från för att vidmakthålla och förbättra det resultat som uppnåtts via åtgärden. Finansiering av detta ryms inom ramen för skötselanslag för skyddade områden och utgör en mycket liten kostnad som bör kunna klaras även vid eventuella nedskärningar av budget.

Bild 5. Nipsippa (*Pulsatilla patens*) efter åtgärd.

2. 4 Effekter på utvalda arter och artgrupper

Rökdansfluga (*Hormopeza obliterata*) och grov tallkapuschongbagge (*Stephanopachys substriatus*)

Dessa båda arter är helt beroende av färsk brandskadad död ved och förekommer rikligt både under och efter våra utförda bränningar. Ett mycket tydligt kvitto på att våra bränningar haft avsedd effekt och att de tydligt gynnar biologisk mångfald.

Mosippa (*Pulsatilla vernalis*) och brandnäva (*Geranium lanuginosum*)

Åtgärderna i projektet har på ett tydligt sätt uppfyllt dessa båda arters grundläggande krav och på sikt gett dem betydligt bättre möjlighet att överleva. Mosippan har ägnats ett särskilt intresse inom projektet och uppföljning av den kommer att göras löpande efter projektet.

Tretåig hackspett (*Picoides tridactylus*) och spillkråka (*Dryocapus martius*)

Den tretåiga hackspetten är en art som på ett extremt tydligt sätt har svarat på projektets bränningar, bara några veckor efter att elden har slocknat har de i flera projektområden setts söka föda. Så en mycket tydlig och snabb respons på den naturvårdsnytta de utförda bränningarna har haft. Vad gäller spillkråkan så får även den lättare att söka föda och mejsla ut bon i den stora mängd döda ved som skapats under bränningarna. På lång sikt gynnas den tydligt av att projektet både via bränning och stängsling främjar tillväxt av ny asp.

Bild 6. Tretåig hackspett respektive mosippa.

Brandskiktdyna (*Daldinia loculata*) och goliatmusseron (*Tricholoma matsutake*)

Brandskiktdynan är en art som är helt beroende av färska brandfält för sin överlevnad. Viktigt att det efter projektet utförs nya bränningar i det omgivande landskapet på löpande basis för att säkra dess långsiktiga överlevnad. Detta är extra viktigt för just denna art då den i sin tur utgör hem åt flera brandberoende insektsarter. Goliatmusseronen gynnas sekundärt av branden då den är konkurrenssvag och får betydligt lättare att finna sin plats

och bilda fruktkroppar då markskiktet bränts av och konkurrensen med andra arter minskat betydligt.

2.5 SWOT-analys

En SWOT-analys (Styrka, Svaghet, Möjligheter och Hot) har gjorts baserat delvis på de punkter som lyfts fram under stycke 2.3 där de mest sannolika framtida svagheter har pekats ut. Styrkor

- Kunskaperna om vilken viktig skötselmetod naturvårdsbränning är och hur den kan utföras har ökat betydligt. Något som tidigare av många setts som lite udda och riskabelt ses nu som något normalt och hemtamt.
- Projektet har stärkt samarbetet på nationell nivå
- Många av områdena kvalitetssäkras genom att de följs upp och utvärderas regelbundet
- Allmänhetens respons har varit positiv och de har uppskattat många av de åtgärder som vidtagits bl.a. en förbättrad tillgänglighet
- Det finns en stor kunskapsbas hos projektpartnerna om vilka problem som finns och hur de ska hanteras

Möjligheter

- Stigar och anordningar ökar intresset från allmänheten och leder till att många områden blir mer populära
- Projektet har gett möjligheter för lokala entreprenörer att bredda sina kunskaper och bli mer konkurrenskraftiga
- Den utrustning och de fordon som köpts i projektet kommer att vara användbara under de kommande åren för att upprätthålla skötseln i områdena och se till att anordningarna är i gott skick
- Projektet har haft stor spridning vad gäller kunskap internationellt, och minst handfull länder planerar att framöver börja med naturvårdsbränning tydligt inspirerade av Life-Taiga.

Svagheter

- Osäkerhet om framtida finansiering för uppföljande bränningar på grund av politiska och finansiella förändringar
- Den allmänna opinionen mot naturvårdsbränningar kan svänga snabbt om inte kommunikationen sköts på rätt sätt.
- Det finns fortfarande ett rätt litet antal entreprenörer som kan bistå vid samt utföra naturvårdsbränningar.

Hot

- Ökad uppfattning bland allmänheten om naturvårdsbränning länkad till negativa klimateffekter kan tydligt försvåra kommande arbete.
- Minskad anslag kan äventyra det som byggts upp på lång sikt
- Klimatförändringar kan leda till somrar där naturvårdsbränning blir än svårare att utföra.
- Stora vilda skogsbränder av den typ som ägde rum 2014 kan bromsa utvecklingen av naturvårdsbränning.

3.1 Informationsmaterial (åtgärd D.1) Informationsskyltar, skyltställ och broschyrer har producerats för enskilda Natura 2000-områden inom projektet, dessa har och kommer regelbundet ses över av de betalningsmottagare som berörs. Förvaltningen står för underhållet av att foldrar och material regelbundet fylls på i områdena samt att ställ och skyltar hålls i skick. Länsstyrelsen i Västmanlands län är ansvarig för att underhålla och uppdatera hemsidan, åtminstone fram till april 2026. Foldrar och skyltar kommer att finnas tillgängliga på projektets hemsida, men kommer också att tryckas och aktivt spridas till turistbyråer och informationscentrum.

Bild 7. Informationstavlor kommer att kontrolleras regelbundet.

3.2 Anordningar för besökare (åtgärd D.2) Anordningar byggda inom projektet kommer att ses över regelbundet och underhållas. Ansvar för att detta sköts ligger hos de olika bidragsmottagarna eller hos den markägare som det har undertecknats avtal med.

Bild 8. Utemuseum kring naturvårdsbränning byggt i Kalmar län.

3.3 Underhåll av demonstrationsytor och stigar (åtgärd D.3) Informationsskyltarna som är placerade på demonstrationsytorna och längs stigar kommer efter projektets slut regelbundet utvärderas och därefter justeras om behov finns. Detta kommer efter projektets slut att samordnas av Länsstyrelsen i Västmanlands län, men i samarbete med, och finansieras av den bidragsmottagare som ansvarar för förvaltningen för det område som berörs. Detta arbete kommer att fortsätta åtminstone fram till april 2026. Förvaltningen av demonstrationsytorna är efter projektets slut ansvarig för att dessa ytor och tillhörande anordningar underhålls och granskas regelbundet samt att informationsmaterialet som tagits fram inom projektet används på rätt sätt, på rätt platser och att innehållet inte ändras annat än genom överenskommelse med alla bidragsmottagare.

3.4 Uppföljning och utvärdering (åtgärd D.1) Den uppföljning som har gjorts bygger på den nationella metoden för uppföljning inom Natura 2000-områden framtagna av Naturvårdsverket. Ansvaret för genomförandet av detta har legat hos respektive bidragsmottagare av varje Natura 2000-område. Under projektperioden har Länsstyrelsen i Västmanlands län haft ansvaret för att planera och samordna uppföljningsaktiviteterna för alla projektplatser, även de som ligger i andra län, i samarbete med de övriga bidragsmottagarna. För utvärdering av de långsiktiga effekterna av restaureringen, kommer denna uppföljning att fortsätta efter projektets slut. Samma metod kommer dock att användas. Länsstyrelsen i Västmanlands län kommer att ha ansvar för både finansiering och genomförandet av detta i Västmanlands län, övriga län kommer att ha samma ansvar för de områden som finns i deras län. Baserat på de resultat som uppkommer i samband med den långsiktiga uppföljningen, kommer eventuella ytterligare åtgärder utvärderas för att upprätthålla gynnsam status i områdena. Ansvaret för detta ligger hos respektive bidragsmottagare.

3.5 Samverkan med samebyar Inom projekt Life-Taiga har en viktig del varit att stärka samverkan med samebyar för att skapa bästa möjliga förutsättningar för dialog och kunskapsutbyte redan under planeringen av kommande naturvårdsbränningar. Aktiviteterna under projektiden har lagt grund för ett gott samarbete där synpunkter från alla håll kan tas in och sammanvägas för att genomförandet av naturvårdsbränningar ska kunna ske på ett sätt som beaktar samtliga intressen. Efter projektet kommer arbetet att inriktas på att stärka och utveckla denna goda samverkan. En viktig praktisk del kommer att bli att fortsätta med utplantering av renlav efter bränning via den teknik som tagits fram inom projektet.

3.6 Fortlevande av uppbyggt internationellt nätverk (åtgärd F.5) Via Life-Taiga har många och viktiga internationella kontakter inom naturvårdsbränning uppnåtts, allt från det nära samarbetet med Finland till täta kontakter med personer i Australien som besitter specialistkompetens gällande antändning via helikopter.

Här finns väl upparbetade kanaler med ett drygt tiotal länder och ett av de viktigaste inslagen var besöket i USA där väldigt mycket kunskap och inspiration tillfördes projektets deltagare. Denna del med internationellt utbyte i olika former har tydligt lyft det svenska arbetet med naturvårdsbränning och det är av största vikt att detta fortsätter även efter projektet, om än delvis i en annan form, för att vi ska kunna hålla oss uppdaterad om den senaste utveckling i ämnet. Här finns lyckligtvis väl upparbetade kanaler och gott om personliga kontakter som borgar för att god informationsspridning kommer att ske även efter projektet.

Bild 9. Hela projektgruppen på studiebesök i USA, Grand Canyon.